

**DATA ABOUT THE AUTHOR**

Levaieva Ludmila Yrievna, PhD, associate professor of business economics department  
SHEE «Pereyaslav-Khmelnytskyi state pedagogical university named after Hryhoriy Skovoroda»  
Str. Sukhomlinsky 30, Pereyaslav-Khmelnytsky, 08401, Ukraine

УДК 336.14

**АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ****Малишко В.В.**

**Предметом дослідження є** видатки державного бюджету України.

**Метою дослідження є** аналіз видатків державного бюджету України.

**Методи, що були використані в процесі дослідження:** узагальнення, метод порівняльного аналізу, статистичний та інші методи дослідження.

**Результати роботи.** Охарактеризовано та проаналізовано видатки державного бюджету України.

**Галузь застосування результатів:** Міністерство фінансів України, Верховна Рада України.

**Висновки.** На наш погляд, доцільно було б розробляти та приймати Державний бюджет на 2015 рік на чинній законодавчій базі. А потім, по мірі запровадження в дію запропонованих змін, доцільно вносити відповідні зміни в додаткову та видаткову частини Державного бюджету на відповідний рік. Також з метою зменшення навантаження на державний бюджет доцільним було б запроваджувати реформи поступово.

**Ключові слова:** видатки, Державний бюджет, державний борг, міжбюджетні трансферти, бюджетні програми, дефіцит.

**АНАЛИЗ РАСХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА УКРАИНЫ****Мальшко В.В.**

**Предметом исследования являются** расходы государственного бюджета Украины.

**Целью исследования является** анализ расходов государственного бюджета Украины.

**Методы, использованные в процессе исследования:** обобщение, метод сравнительного анализа, статистический и другие методы исследования.

**Результаты работы.** Охарактеризовано и проанализировано расходы государственного бюджета Украины.

**Область применения результатов:** Министерство финансов Украины, Верховная Рада Украины.

**Выводы.** На наш взгляд, целесообразно было бы разрабатывать и принимать Государственный бюджет на 2015 год на действующей законодательной базе. А потом, по мере введения в действие предложенных изменений, целесообразно вносить соответствующие изменения в дополнительную и расходную части Государственного бюджета на соответствующий год. Также с целью уменьшения нагрузки на государственный бюджет целесообразно было бы вводить реформы постепенно.

**Ключевые слова:** расходы, Государственный бюджет, государственный долг, межбюджетные трансферты, бюджетные программы, дефицит.

**ANALYSIS OF THE EXPENDITURES OF THE STATE BUDGET OF UKRAINE****Malyshko V.V.**

**Subject of research is** expenditures of the state budget of Ukraine.

**The goal of this research paper is to analyze** the expenditures of the state budget of Ukraine.

**Methods which were used in course of research:** generalization, comparative analysis method, statistical method and other methods.

**Study results.** Characterized and analyzed the expenditures of the state budget of Ukraine.

**Application of results:** Ministry of Finance of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine.

**Conclusions.** In our view, it would be appropriate to develop and adopt the State budget for 2015 on the established legal framework. And then, as the introduction of the proposed changes, it is expedient to amend the additional and expenditure of the State budget for the respective year. Also to reduce the burden on the state budget, it would be appropriate to introduce the reforms gradually.

**Keywords:** expenditures, State budget, public debt, intergovernmental transfers, fiscal program deficit.

**Актуальність.** Бюджетна система є провідною ланкою державних фінансів. Держава використовує бюджет як інструмент реалізації своєї соціально-економічної політики, адже він відображає складну систему перерозподільних відносин у суспільстві, охоплює практично кожну юридичну та фізичну особу. Тому питанням, що стосуються видаткової частини державного бюджету України приділяється дедалі більше уваги.

**Аналіз останніх досліджень.** Значний вклад в дослідження проблем виконання видаткової частини державного бюджету внесли такі зарубіжні вчені, як Е. Вогель, Р. Ербе, Д. Кісін, П. Кругман, М. Познер,

М. Портер, Дж. Стренд, Е. Хекшер та інші, серед вітчизняних – М.М. Артус, Т.М. Боголіб, С.В. Ковальчук, Н.В. Кузьминчук, Ю.В. Пасічник, П.В. Проноза, Л.В. Фещенко, І.В. Форкун, Н.М. Хижа та інші.

**Виклад основного матеріалу.** Відповідно до статті 2 Бюджетного Кодексу України, видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом [1].

У 2014 році видатки державного бюджету затверджено було законом про державний бюджет на 2014 рік у сумі 462 млрд. 211,7 млн. гривень. Внесеними впродовж року змінами бюджетні призначення зменшені були на 1 млрд. 50,5 млн. грн., або 0,2 відс., – до 461 млрд. 161,2 млн. грн., при цьому в частині загального фонду – зменшені на 23 млрд. 476,3 млн. грн., або 5,8 відс., – до 384 млрд. 597,4 млн. грн., а спеціального фонду – збільшені на 22 млрд. 425,8 млн. грн., або 41,4 відс., – до 76 млрд. 563,8 млн. гривень. Видатки державного бюджету проведені в сумі 430 млрд. 217,8 млн. грн., або 97,4 відс. річних призначень і 93,3 відс. плану, що на 26 млрд. 761,7 млн. грн., або 6,6 відс., більше, порівняно з попереднім роком. Таким чином, у 2014 році планові показники не виконані на 30 млрд. 943,4 млн. грн., або 6,7 відсотка.

За функціональною класифікацією використано більше, порівняно з попереднім роком, коштів на:

- загальнодержавні функції – на 15 млрд. 724,7 млн. грн., або 31,4 відс., при цьому на обслуговування боргу – на 16 млрд. 299,6 млн. грн., або 51,5 відс.;

- надання міжбюджетних трансфертів – на 14 млрд. 752,6 млн. грн., або 12,7 відс., при цьому на погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, послуги з централізованого водопостачання і водовідведення, що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню, – на 10 млрд. 370,6 млн. грн., або в 6,1 раза, на дотації вирівнювання місцевим бюджетам – на 4 млрд. 785,4 млн. грн., або 8,6 відс.;

- оборону, а також громадський порядок, безпеку і судову владу – відповідно на 12 млрд. 520,4 млн. грн., або 84,4 відс., та 5 млрд. 428,1 млн. грн., або 13,8 відс., що зумовлено проведенням у 2014 році невідкладних заходів із забезпечення національної безпеки, антитерористичної операції, інших спеціальних заходів і забезпечення правопорядку на державному кордоні.

Менше, порівняно з попереднім роком, використано коштів, зокрема, на:

- соціальний захист і соціальне забезпечення – на 7 млрд. 989,1 млн. грн., або 9,0 відс., з яких видатки на дотацію для виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, і покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду для виплати пенсій, у тому числі покриття витрат, пов'язаних з обслуговуванням боргових зобов'язань, – на 7 млрд. 419,7 млн. грн., або 8,9 відс., – зменшилися за рахунок скорочення пенсійних виплат в Автономній Республіці Крим, м. Севастополі, Донецькій та Луганській областях;

- економічну діяльність – на 6 млрд. 888,5 млн. грн., або 16,7 відс., з яких на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції – на 4 млрд. 596,4 млн. грн., або 34,6 відс., – зменшилися у зв'язку із запланованим скороченням видатків на утримання державних вугледобувних підприємств.

Видатки загального фонду державного бюджету проведені в сумі 371 млрд. 139,4 млн. грн., або 96,5 відс. плану (384 млрд. 597,4 млн. гривень). Планові призначення не виконані на 13 млрд. 458,0 млн. грн., або 3,5 відсотка. Порівняно з відповідним періодом попереднього року, обсяг видатків збільшився на 10 млрд. 287,5 млн. грн., або 2,9 відсотка.

Захищені видатки бюджету, перелік яких встановлено статтею 55 Бюджетного кодексу України і сума яких, відповідно до закону про державний бюджет на 2014 рік, становила 344 млрд. 112,6 млн. грн., або 89,4 відс. загального обсягу, проведено в сумі 335 млрд. 727,3 млн. грн., або 97,6 відс. плану і 90,5 відс. видатків загального фонду. Зокрема, видатки на поточні трансферти органам державного управління інших рівнів проведені у сумі 116 млрд. 553,1 млн. грн., або 97,4 відс. плану, на соціальне забезпечення – 74 млрд. 798,9 млн. грн., або 95,0 відс., на оплату праці і нарахування на заробітну плату – 66 млрд. 482,2 млн. грн., або 99,6 відс., на обслуговування боргових зобов'язань – 47 млрд. 935,2 млн. грн., або 99,2 відсотка.

Найбільше коштів загального фонду використано за бюджетними програмами:

Міністерства фінансів України (загальнодержавні витрати) – 163 млрд. 982,8 млн. грн., або 44,2 відс. видатків загального фонду, з яких дотації вирівнювання з державного бюджету місцевим бюджетам – 60 млрд. 480,8 млн. грн., обслуговування державного боргу – 47 млрд. 976,7 млн. грн. і субвенція на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям – 40 млрд. 837,8 млн. грн.;

Міністерства соціальної політики – 73 млрд. 859,7 млн. грн., або 19,9 відс., з яких видатки Пенсійному фонду на виплату пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, та покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду для виплати пенсій, у тому числі покриття витрат, пов'язаних з обслуговуванням боргових зобов'язань, – 69 млрд. 156,3 млн. грн.;

Міністерства оборони – 25 млрд. 149,8 млн. грн., або 6,8 відс., з яких видатки на забезпечення діяльності Збройних Сил, підготовку військ і проведення невідкладних заходів із забезпечення національної безпеки – 21 млрд. 519,1 млн. грн.;

Міністерства внутрішніх справ – 21 млрд. 750,7 млн. грн., або 5,9 відсотка [2].

Видатки державного бюджету в січні-червні 2015 року загалом проведені в сумі 245 млрд. 674,9 млн. грн., або 43,3 відс. затверджених законом про державний бюджет на 2015 рік обсягів (566 млрд. 869,7 млн. грн.) і 42,8 відс. річного плану (573 млрд. 528,4 млн. гривень). Видатки загального фонду проведені в сумі

234 млрд. 18,5 млн. грн., або 43,5 відс. річного плану (537 млрд. 566,7 млн. грн.) та 91,9 відс. планових обсягів звітного періоду (254 млрд. 518,0 млн. гривень).

Законом України від 28.12.2014 № 80-VIII «Про Державний бюджет України на 2015 рік» обсяг видатків визначено в сумі 527 млрд. 893,7 млн. грн., у тому числі загального фонду – 502 млрд. 47,3 млн. грн., спеціального фонду – 25 млрд. 846,4 млн. гривень. Внаслідок перегляду прогнозу економічного та соціального розвитку України на 2015 рік і необхідності забезпечення своєчасної виплати заробітної плати працівникам державних вугледобувних підприємств законами України від 02.03.2015 № 217-VIII та від 07.04.2015 № 278-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» обсяг видатків державного бюджету загалом збільшено на 38 млрд. 976,0 млн. грн., або 7,4 відс., у тому числі загального фонду – на 35 млрд. 519,4 млн. грн., або 7,1 відс., і спеціального фонду – на 3 млрд. 456,6 млн. грн., або 13,3 відсотка. Зокрема, збільшено видатки:

- Міністерству фінансів України (загальнодержавні витрати) – на 29 млрд. 571,1 млн. грн., або 19,8 відс., з яких на обслуговування державного боргу – на 18 млрд. 12,5 млн. грн., субвенцію місцевим бюджетам на надання пільг і житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання та водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття і рідких нечистот – на 12 млрд. 473,3 млн. грн.;

- Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (загальнодержавні витрати) – на 3 млрд. 200,0 млн. грн., або в 29,5 раза, в тому числі затверджено нову бюджетну програму з погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, опалення і постачання гарячої води, послуги з централізованого водопостачання, водовідведення, що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню та/або іншим підприємствам централізованого питного водопостачання і водовідведення, які надають населенню послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії і послуг з централізованого водопостачання, водовідведення, опалення та постачання гарячої води тарифам, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування, – 2 млрд. 900,0 млн. грн.;

- Державному агентству автомобільних доріг України – на 2 млрд. 403,6 млн. грн., або 11,5 відс., з яких на виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими державою або під державні гарантії на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування, – на 1 млрд. 703,6 млн. гривень.

Видатки державного бюджету спрямовувалися переважно на поточні видатки, які проведені в сумі 242 млрд. 929,0 млн. грн., або 98,9 відс. загального обсягу, з них видатки загального фонду – 96,1 відс.; на капітальні видатки спрямовано 2 млрд. 745,9 млн. грн., або 1,1 відс., з яких за рахунок коштів спеціального фонду – 76,7 відсотка.

На захищені видатки загального фонду, визначені статтею 55 Бюджетного кодексу України [1], спрямовано 212 млрд. 404,1 млн. грн., їх частка в загальному обсязі видатків становить 86,5 відс., а у видатках загального фонду – 90,8 відсотка. Враховуючи, що перелік захищених видатків бюджету з року в рік розширюється, а їх частка у державному бюджеті зростає, то виокремлення таких видатків втрачає свою актуальність.

Видатки державного бюджету у січні-червні 2015 року, порівняно з відповідним періодом 2014 року, зросли на 48 млрд. 115,5 млн. грн., або 24,4 відсотка. При цьому видатки загального фонду збільшилися на 57 млрд. 785,4 млн. грн., або 32,8 відс., спеціального – зменшилися на 9 млрд. 669,9 млн. грн., або 45,3 відсотка.

Збільшення видатків на обслуговування державного боргу і на виконання боргових зобов'язань за кредитами, залученими державою або під державні гарантії, у зв'язку із девальвацією гривні, на проведення невідкладних заходів із забезпечення національної безпеки, антитерористичної операції й інших спеціальних заходів, а також запровадження, замість деяких наявних торік, нових видів трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам призвело до зростання видатків на:

- загальнодержавні функції – на 19 млрд. 442,1 млн. грн., або 66,3 відс., зокрема на обслуговування боргу – на 20 млрд. 167,5 млн. грн., або 96,7 відс.;

- міжбюджетні трансферти – на 15 млрд. 237,9 млн. грн., або 24,4 відс.;

- оборону – на 12 млрд. 732,1 млн. грн., або в 2,7 раза, зокрема на забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовку військ – на 10 млрд. 358,1 млн. грн., або в 3,0 раза;

- громадський порядок, безпеку і судову владу – на 3 млрд. 482,0 млн. грн., або 20,2 відс., зокрема на забезпечення виконання завдань і функцій Національної гвардії України – на 1 млрд. 742,4 млн. грн., або в 18,9 раза, матеріально-технічне забезпечення Державної прикордонної служби України й утримання її особового складу – на 1 млрд. 97,6 млн. грн., або в 2,1 раза, забезпечення захисту прав та свобод громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорону громадського порядку та протидію незаконній міграції – на 994,0 млн. грн., або 20,1 відс.;

- духовний і фізичний розвиток – на 883,0 млн. грн., або 39,0 відс., зокрема на виконання боргових зобов'язань за кредитами, залученими під державні гарантії, що використовувалися для реалізації завдань та здійснення заходів, передбачених Державною цільовою програмою підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу, – на 756,2 млн. грн., або 88,7 відсотка.

Водночас зменшилися видатки на економічну діяльність – на 2 млрд. 557,2 млн. грн., або 16,9 відсотка. При цьому на дорожнє господарство видатки зросли на 3 млрд. 680,5 млн. грн., або 74,1 відс., що насамперед пов'язане із збільшенням видатків на виконання боргових зобов'язань за запозиченнями,

залученими державою або під державні гарантії, на 3 млрд. 22,4 млн. грн., або 77,8 відс., а видатки на паливно-енергетичний комплекс зменшилися на 5 млрд. 739,5 млн. грн., або 89,2 відс., у зв'язку із зменшенням видатків на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції на 5 млрд. 730,0 млн. грн., або в 15,3 раза.

Також скоротилися видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення – на 427,2 млн. грн., або 1,0 відсотка. При цьому видатки на соціальний захист пенсіонерів скоротилися на 2 млрд. 46,4 млн. грн., або 4,9 відс., у зв'язку зі зменшенням видатків на дотації для виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, та покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України за рахунок того, що пенсійні виплати в Автономній Республіці Крим і м. Севастополі не проводилися, а фінансування пенсійних виплат у Донецькій та Луганській областях здійснювалося з урахуванням постанови Національного банку України від 06.08.2014 № 466, якою призупинено здійснення усіх видів фінансових операцій, операцій з приймання/виплати переказу коштів у населених пунктах, які не контролюються українською владою, а також затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.11.2014 № 595 тимчасового порядку, яким визначено, зокрема, що видатки державного бюджету на тимчасово неконтрольованих територіях Донецької і Луганської областей здійснюються лише після повернення таких територій під контроль органів державної влади. Водночас видатки на соціальний захист інших категорій населення збільшилися на 1 млрд. 370,5 млн. грн., або в 2,4 раза, що спричинено зростанням обсягів надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України і районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

**Висновки.** Реалізація проекту бюджету фактично позбавила національну економіку у 2015 році майже всіх потенційних джерел підтримки економічного розвитку (особливо споживчого та інвестиційного). Це, у свою чергу, закладає на наступні роки основу для посилення негативних тенденцій в економічній системі та різке поглиблення фінансово-економічних проблем.

#### Список використаних джерел

1. Бюджетний Кодекс України // [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Висновки щодо виконання Державного бюджету України за 2014 рік підготовлено департаментом з питань бюджетної політики і затверджено постановою Колегії Рахункової палати / Рахункова палата України, 2015 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16745880/Bulet\\_vykon\\_DBU\\_2014.pdf](http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16745880/Bulet_vykon_DBU_2014.pdf).
3. Висновки щодо виконання Державного бюджету України за перше півріччя 2015 року / Рахункова палата України, Київ, 2015 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746278/Bul\\_1\\_pivr\\_2015.pdf](http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746278/Bul_1_pivr_2015.pdf).

#### References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), Budgetary kodeks of Ukraine available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Conclusions about execution of State budget of Ukraine for 2014, prepared by the Department of budget policy and approved by resolution of the audit chamber / The accounting chamber of Ukraine, 2015: [http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16745880/Bulet\\_vykon\\_DBU\\_2014.pdf](http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16745880/Bulet_vykon_DBU_2014.pdf).
3. Conclusions about execution of State budget of Ukraine for the first half of 2015 / The accounting chamber of Ukraine, Kyiv, 2015: [http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746278/Bul\\_1\\_pivr\\_2015.pdf](http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746278/Bul_1_pivr_2015.pdf).

#### ДАНИ ПРО АВТОРА

**Малишко Віталіна Валеріївна**, кандидат економічних наук кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»  
вул. Комунарська, буд. 6, м. Переяслав-Хмельницький, 08400, Україна  
e-mail: [dinis\\_2207@mail.ru](mailto:dinis_2207@mail.ru)

#### ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

**Мальшко Виталина Валериевна**, кандидат экономических наук кафедры финансов, денежного обращения и кредита ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ имени Григория Сковороды»  
ул. Комунарская, дом 6, г. Переяслав-Хмельницький, 08400, Украина  
e-mail: [dinis\\_2207@mail.ru](mailto:dinis_2207@mail.ru)

#### DATA ABOUT THE AUTHOR

**Malyshko Vitalina Valeriivna**, Candidate of Economic Sciences,  
Teacher of Board of Finance, Money Turnover and Credit  
SHEE «Pereyaslav-Khmelnyskiy SPU after Grygoriy Skovoroda»  
Komunarska Str., 6, Pereyaslav-Khmelnyskiy, 08400, Ukraine  
e-mail: [dinis\\_2207@mail.ru](mailto:dinis_2207@mail.ru)